

CAPVT IV.

Cicutam particulis calidis acribus, ferocibus aut aliter effiacibus potius quam frigidis, obtusis & torpidis agere in corpus nostrum alia quoque Historiae confirmabunt: Illorum sc. qui casu & per errorem illam comederunt. Apud *Matthiol. in Comment. lib. 6. cap. 11. Dioscor.* Vinitor cum Uxore in coena radices Cicutae terrestres coctas comedit, mox cubitum iverunt: media nocte ex somno expergefacti, omni penitus ratione amissa, huc atque illuc per domum in tenebris vagantes, amentia & furore ducti, caput, faciem & oculos parietibus allidentes, sicque horrende & monstrose faciem deturpantes, illustre documentum praebent Cicutae particulas fervidiores & validiores hanc Tragoediam peperisse. Idem *Monachus Franciscanus* ibidem docet, qui pluribus mensibus modo amentia, modo furore agebatur, quod Cicutae folia, petroselini hortensis vice, piscium quorundam iusculis imposita, comedisset: nisi forte furoris proximam causam frigidam censere velimus. *Francisci Trapolini* amentiam, quae sine sopore erat, atque cum vita finiebatur, non probabile est delirium quoddam fuisse, quod a causa frigida pendere solet, ut senibus bis pueris contingit: tales enim somnolenti sunt & plerumque sui nullum triste desiderium relinquunt. Nec dissimilis huic *Natarij Bastani*, Equitis fortissimi amentia fuit, qui Cicutae vice petroselini vesciebatur: si enim somnolentiam quandam comitem habuisset aliudve symptoma a causa frigida pendens, non subjunxisset *Scaliger* lib. nullum a se visum qui sopore a Cicutae extinctus fuisset. Prae multis historiae plurium qui Cicutae terrestres radicibus, vice pastinacae, coctis vesciebantur apud *Cl. Heinr. Smet. Misc. l. 10. ad ann. 1591. p. m. 569.* evidenter probant Cicutam calidam esse & calidis particulis nocuisse. De hoc edulio comederunt tres Mulieres, Vir unus, duo

Adolescentes toridemque Puellæ. Omnes delirarunt: quo quis plus de illis ederat, eo diutius & vehementius, quo parcius assumpserat eo moderatius delirabat. Ipsa Nobilis Matrona quæ historiam ad D. *Smetium* perscripserat, oppressionem & angustiam sibi obortam sensit, adeo ut intra 24. horarum interval- lum, aut nihil, aut perparum sui compos fuerit, nec quid ager- ret, sciverit: fuit siticulosa admodum, & in Ventriculo gula- que fervorem immodicum percepit. Post 24. horas elapsas nihilominus mens per quatuor dies errabat Nobili Matronæ: omne avicularum & caniculorum genus sibi obversari videba- tur; quoscunque circum circa videbat homines, omnes vel mor- tui vel ægroti apparebant, quorum singulis opitulari & medi- cari allaborabat, aut saltem, qua posset solari, &c. Cæteri deli- rantes alii imaginabantur se videre lacertas, aut serpentes; alii arreptabant in ignem: alii saltabant & per dumos sepesque va- gabantur. *Trag. Herbar. l. 1. c. 159.* quamvis vulgato errori implici- tus Cicutam frigidam affirmet & contra morbos calidos com- mendet, nihilominus veritati litare cogitur, dum contrarium hi- storia Fœminæ comprobat: cujus mentionem ibidem facit: hæc comesta namq; radice cicutæ, loco pastinacæ, ebria & insana reddebatur, ut altum scandere & subvolare conaretur: cui suc- currebatur haustis aceti, unde pacatior facta ad mentem rediit. *Cl. Johann. Bauhin. Hist. Plantar. Univers. l. 27. c. 74. p. 181.* narrat Cicutariæ vulgaris radicibus loco pastinacæ comestis duas fa- milias Montbelgardi in grandia Symptomata suffocationis, tor- pore, insaniam, ita ut ebrios verius exprimerent, incidisse: unum horum per integrum diem non potuisse excitari: qui vo- mebant citius liberatos fuisse. Curavit ipsos per Vomitus; de- inde per Cochlear instar lagenæ formatum pulv. rubr. Pannon. iniecit. Ib. Fœminæ secundo post comestas Cicutæ radices die propinavit Diaphœnicon cum Mithridatio. An hæc Cicuta mi- nor Cordi apud *Schenk. Observ. Medicin. l. 7. p. 875.* quæ *Trag.* vitium petro-

petroselini dicitur, Ger. *Glossen* ? Hæc enim pro Petroselino vel una cum illo resecta, cibisque inspersa velcentium mentem gravi periculo turbat. Distinguitur à petroselino foliorum splendore: alioquin foliorum incisuris & forma non dissimilis. Utramque ex Cicutarum genere similitudo & effectus, comprobant; hos *Bauhin. l.c.* similes illis dicit quos *Dioscorides* Cicutæ tribuit: *Cordus* vero paucis innuit: utriusque effectus certè tales sunt, qui recūs à causa calida derivantur, quàm à frigida; licet in uno torporem fecerit, à quo per integrum diem excitari non potuerit; quoniam hoc ipsum à vino, etiam à spiritu vini ebriis contingere solet; ut taceam laudanum opiatum, quod plures calidum scriptis publicis non temnendis rationibus probarunt. *Exc. D. Sim. Pauli in digressionē de Febrium Malign. & Petech. causa, &c.* ad Historiam Herbarum Gerhardi. §. 2. p. 2. memorat 1651. d. 22. Apr. Capitaneum quendam cum Uxore & Vidua hospita Hafniæ varij generis herbas ruri collegisse ad concinandum pulmentum herbaceum, quod primo verè germinantibus herbis plures facere consueverint; his addidisse Cicutariam, quia feratur insigniter ad hepatis calorem attemperandum facere. Quando verò pulmentum hoc comederint, non exprimitur: credibile tamen est hoc ipso die ipsis Coenæ condimentum fuisse; nam die 23. April. circa horam 12. seu tempore prandij Capitanei horrenda & lurida facie cadaver prostratum una cum moribundis, aut certe conclamata salutis ambabus Viduis *Cl. D. Pauli* invenit, quod vix unius horulæ spatio Cicutaria, cum aliis cocta, præstitisset. Quæ symptomata Capitanei mortem ante cesserint, non refert. At Viduæ tunc adeo languebant ut palpebras non attollere, membra non flectere vixque fari possent, rogantes solum sibi somnolentis dormire liceret: alterutra lingua tremula facti speciem recensuit, herbas ex quibus pulmentum parabatur, nominavit: dum huic pulsum explorat, deprehendit ipsum tam languidum, ac si ipsæ arteriæ obdormis-

cerent; insuper parvum, imo tres circiter ictus intermittentem. Nimirum succus Cicutæ sanguini confusus & ad cerebrum & cerebellum quoque delatus, Spiritus animales torpidos minusque mobiles effecit, non congelando, cum idem Spiritus Vini, ut paulò post indicabo, præstet, sed fundendo in massa sanguinea humores aqueos, illisque aditum ad interiora medullosæ substantiæ parando: hinc quoque sumpta potione largiter sudorem proliciente, discusso sero symptomatum horum auctore, Vesperis hora 4. ab illis omnino immunes erant. Supererant sitis & ructus stomachi pisces corruptos sapientes & redolentes, ambo Symptomata ipsis permolesta: quæ neutiquam potioni sudoriferæ tribuenda, cum hujus generis ructus à Theriaca, mixtura simplici, sale C. C. Vol. &c. non exsurgant; nec fitim in malignis post se relinquant. *R. D. P. Guntherus Schmidlin Convent. S. Blasij* rerum Chymicarum gnarissimus, Rusticis asperrima loca Sylvæ Martianæ incolentibus, si pleuritide corripiantur, felicissime exhibet Spirit Theriacal. *Cl. D. D. Joh. Adam Meyeri p.m. Physic. Lauffenburg:* cujus descriptio extat in Libello de Peste ab ipsius Filio *Cl. D. D. Franc. Ignat. Meyero* non ita pridem edito p. m. 66. Vidi ante aliquot annos seni & adulescenti, ambobus linguam aridissimam habentibus, delirantibus, summoperè æstuantibus & admodum siticulosus, à prædicto D. Patre quantum cochlear capit cuilibet hujus liquoris datum fuisse; unde profuse sudarunt, protinus dolore lateris punctorio, æstu & siti remittentibus; linguaque pristinam molliem & madorem adipiscente. Liquor iste non multum diversus est à Tinctura Bezoardica Celeberrimi D. D. Joh. Michaelis, quam nuper publici juris fecit Cl. Godofredus Schulz cum Comment. Quam ob rem quoque *Cl. D. Pauli* tum ut symptomata ista corrigeret, tum ut auferret siquid maligni à Cicutaria ventriculus imbibisset, suavit decoctum suum ex rasurâ C. C. Compositum partim ex refrigerantibus sc. hordeo, scorzonera, succ. Citr. Conf.

Conf. ros. rubr. syr. derub. Id. partim ex malignitati resistentibus, ut rad. contrayerv. Carlin. &c; Item Elecuarium ex Diaf-cord. Theriac. sale Fraxin. &c. Die 5. vel 6. elapso ipsum gratias actura domi conveniunt, pulsu omnino magno sed justo tardiore, prorsus sanæ, nisi quod totum corpus maculis ex rubro subnigris, subasperis & scabris, magnitudinem squammæ Cyprini piscis æquantibus, minoribus hinc inde interspersis, pictum esset: quas itidem sudorifero delendas censuit. Has effectum esse Caloris alicujus massæ sanguineæ impressi ex tota reliqua digressionem facile constabit, cum ex maculis istis ansam arripuerit prolixè differendi de Causa vera, unica & proxima tum febrium malignarum & petechialium, tum morbillorum, scorbuti, Luis venereæ & similium morborum, macularum: omnia hic congerere instituti mei non est: cui Volupe est, digressionem hanc multis præclaris observationibus divitem perlegat, neminem operæ poenitebit. Apud *Exc. D. Thom. Barthol. Hist. Anatom. Cent. 4. Obs. 46.* Quidam Hafniensis ex esu Oleris in prandio, illo finito decessit: duæ mulierculæ cæcutientes evaserunt. Fridericiburgi Arcis Præfectus cum Uxore post hujusmodi olus Capite turbatus fuit. Uxor delirare cœpit: delirio sedato perpetuus Capitis dolor remansit. Oleribus his sine dubio Cicutam admixtam existimat. Forte apud Hafniensem oleri ferocius venenum Cicutâ adjunctum fuit, cum alias tardius enecet, nisi forte Vinum in prandio superbibitum mortem accelerarit, quod *Plin. & Galen.* crederent. Si omnino soli Cicutæ interitus præproperi causa attribuenda erit, vix alterando massamque sanguineam refrigerando id efficere potuisset, cum paucillum oleris non nisi lente tale frigus induxisset: forte si ad omnia Symptomata adstantes attenti fuissent, aliquid spasmodici animadvertissent, ægrumque strangulatum potius observassent. Cæcitatem foeminarum fateor equidem humori nervis opticis intruso deferendum esse: verum illuc vix impingi potuisset.

potuisset, nisi præcessissent calor humorem fundens, stimulusque meninges cerebri ad corrugationem quandam irritans, quod Cicuta præstitit: nam ante Oleris esum sanæ erant. Perturbatio capitis apud Præfectum & Uxorem, deliriumque apud Uxorem, continuam cephalalgiam post se relinquens, Cicutam non frigore, sed calore nocuisse manifestum est: neque enim frigus Spiritus animales, ut deliraret, exagitare valuisset. Si aliquid de Cephalalgia postea continuata causa proxima asserendum foret, aliæ Circumstantiæ addendæ fuissent. *R.D.P. Arhanas. Kircher. In Scrutin. Physico-Med. de Pest. f. 2 c. 2 p. 203.* æquè illustre ac *Cl. Smetius* testimonium de Cicutæ calore suppeditat, cui eo major fides adhibenda est, quo minùs de ejus frigore mentem præoccupatam habuit: Jam illos narrat enim duos Religiosos in pastu ferculum ex radicibus Cicutæ carnibus incoctis primo loco appositum, fame stimulatos, mortis in olla hospitantis ignaros; mox adorsos: vix cibo in stomachum demisso protinus virulentam vim explicasse; utrumque protinus mente captum insignis & exoticæ insanix signa dedisse: primum, urgente veneni furore mox in vicinum lacum se præcipitasse, in anserem se mutatum asserendo: Alterum omnibus spoliatis disruptis vestibus, in publicum prorupisse, nihil nisi flumen ad intestini incendij vehementiam extinguendam appetentem, clamando se in anatem transformatum, sine aquis se vivere non posse. Addit. Medicos cognitiss ex totius corporis livore incendiis, tantum Catharticis, Cardiacis & Bezoarticis mediis effecisse, ut mortem quidem effugerint, veneno aliquousque suppresso, tota tamen vita languidos & tremore paralytico ex veneni in fibras intimas implantatione perculsos, vitam reliquam summis doloribus exantlassè & intra triennium utrumque tandem extinctum fuisse. *Amat. Lusitan. cap. 5. Curat. 98.* Mercatoris Pisarenensis Filium undecim Annorum, comestis jejuno stomacho Cicutæ summitatibus extra urbem, illico dormivisse, sub
finem

finem Maj. 1556. & à somno expergefactum nec vidisse nec mente constituisse scribit: verum dubia fide, nam vix credibile est quempiam Puero adfuisse, alias non reliquissent ad torridum solem dormientem humi decumbere, adeo ut de sopore illico puerum corripiente ambigere liceat. Quoniam autem expergefactus nec vidit nec mentis compos fuit, Cicutam quoque in hoc puero calorem prodidisse arbitror, secus ac *Amatus in Scholis*, Socratis morte seductus, opinatur. Dum domum deportatus brevi diem suum obiit, Cicutam etiam in Italiâ lethiferam ostendit. *Dalechamp. ad Plin. l. 25. c. 13.* qui Caulem viridem à plerisque edi scribit, in notis addit: Esu Cicutæ, quæ apij hortensis specie incautum fefellerat, ego quendam novi ad extremum usque vitæ dementem factum: non sanguinem spissando, quod succo Cicutæ ex semine trito expresso & Sole densato *Plinius l. c.* tribuit, sic enim potius citò ipsum enecasset. Plinio id ibidem asserente. *Cl. D. Joh. Rhodius in Emend. & Not. ad Scribon. Larg. Not. 179. p. 266.* Coronæ Imperialis virulentum effectum patefecit, cujusmodi nemo Botanographorum, quod equidem sciam nobis prodidit: Ita enim ille: Liliij, quod Corona Imperialis appellatur, eandem ferme noxam ostendit Patavij Nobilis Germani Pedisequus, qui bulbum concisum in patella ex oleo & sale curiosius frictum postquam assumpsisset, similibus Cicutæ malis correptus vix potentissimis auxiliis pristinae sanitati restitui potuit. Cum 20. Sept. 1674. labore examinis autumnalis defunctus S. Blasij hortum cum *R. D. P. Gunthero & Cl. D. D. Joh. Jacobo Benzio* mecum Celeberrimi Monasterij Medico ordinario perambularem, invenimus bulbum Coronæ Imperialis aeri expositum, quem medium cultello divisi; succulentus admodum erat & liquor aqueus ex poris protinus exsudabat, qui sensim in subflavum mutabatur; spirabat foetorem allio deteriore, quem *Joh. Bauhin. Histor. Plantar. l. 19. c. 13. p. 697.* virosum & Colchicum, *Clusius* ibidem, hircum olentem & nares procul etiam

ferientem ait : extremo linguae apice degustatum compe ri a-
 crem, mordacem, veluti urentem & subamarum & paulò post
 aliquantulum linguam corrugantem : quod etiam *D. D. Benzius*
 observavit. Nullus dubito quin succus iste linguam exulcerasset,
 nisi protinùs os frigida colluissem. Ex his facile colligere est
 Calidum in hoc bulbo cæteris qualitatibus prævalere & quo-
 niam eadem noxa, qua Cicuta solet, Pedissequum affecit, tem-
 peramentis pares erunt. *Miscellan. Medico-Physic. Ann. 3. Obs. 345.*
p. 553. Cl. D. Christoph. Ræßler. scribit Comitissam ab Hanavv cum
 Virginibus & famulis inter pastinacas elixas etiam Cicutam,
 quas forma & sapore refert, comedisse, omnes inde vertigine
 ceu inebriatas correptas fuisse, sequentibus delirio, singultu
 aliisq; symptomatibus gravibus : Addit *Cl. D. D. Gottofred. Christi-*
an. Winceler nullam ex comedentibus mortuam fuisse, quia non
 copiosa pastinacæ admixta erat & parum saltem degustarint.
 Quo vero minus assentiam Cicutam frigus suum in his exseruif-
 se prohibent me Vertigo, non plurium dierum intervallo sen-
 sim obrepens, sed statim, ceu à potu inebriante, Convivas ob-
 ruens, sequente delirio, singultu aliisque gravibus symptoma-
 tibus, à calore potius quam frigore aliquo genitis.

CAPUT V.

VERUM ut cunque hæc evincant Cicutam particulis calidis,
 acris & aculeatis, quibus abundat, hos effectus in istis
 præstitisse, nullum tamen facile assensum impetrabo ; obsta-
 bunt potissimum *Dioscoridis* autoritas, à quo cætera turba,
 quicquid nominis habet hac in re, mutuata est & in sua trans-
 tulit ; deinde *Socratis* mors, plausibile frigus Cicutæ concilians.
 Dispicendum igitur num *Dioscorides* commode explicari & in
 partes Cicutam calidam credentium trahi possit ? *Φθαρτικόν* qui-
 dem κατὰ φύσιν ἀναισθητικόν seu *Venenum secundum frigus enecans* di-
 cit,